

Сергій Адамович

доктор історичних наук, професор
кафедри теорії та історії держави і
права Прикарпатського національного
університету імені В.Стефаника

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ СОБОРНОСТІ

Здобуття Україною незалежності активізувало питання суспільно-політичних та культурно-духовних розбіжностей між регіонами держави. Протягом останніх 24 років зусилля українського суспільства і певною мірою державних структур спрямовувалися на ліквідацію чи послаблення існуючих розколів по лінії Схід-Захід, Південь-Захід і т.д. Одночасно деструктивні політичні сили як в Україні, так і за кордоном заради досягнення вузькопартійних цілей або через іноземні впливи спекулювали і розпалювали існуючі міжрегіональні протиріччя.

З приходом до керівництва держави в 2010 р. Президента В.Януковича національні інтереси перестали відігравати важливу роль у завданнях тодішнього керівництва України. Натомість кліка В.Януковича сконцентрувалася на особистому збагаченні і дозволила російській пропагандистській машині й агентурі повною мірою розгорнути інформаційну війну з ціллю послаблення та розколу країни за регіональною ознакою.

Революція гідності в лютому 2014 р. зруйнувала антинародний політичний режим. Однак перемогу українців В.Путін розцінив як загрозу особистій владі, а тому анексував Крим, запустив механізми активізації сепаратистських політичних сил та організував повномасштабну війну на Донбасі.

Усе ж найголовнішою проблемою української соборності в умовах важкої війни сьогодні є те, що небачене донині єднання українців може бути знищене в результаті дискредитації ідей Революції гідності через зловживання нової влади і відсутність системних змін. Тоді, імовірно, прийде час військових, які візьмуть під свій контроль країну.

Лінії розколу і дезінтеграції країни помітні сьогодні лише у форматі «Україна – тимчасово окупована українська територія». А ще є частина українців, що узалежнені від російської пропаганди й агітації. Для зміни їх самосвідомості треба буде значний час та ефективна інформаційна політика держави.

Одночасно російський зовнішньополітичний фактор і військова інтервенція цементують українську політичну націю. Згадаємо: для появи розуміння в москвофілів Східної Галичини, що в них немає нічого спільного з росіянами, Західна Україна змушена була пережити три російські окупації під час Першої світової війни. Аналогічно мешканці Південного Сходу країни після російського військового вторгнення пережили подібний процес змін у самоідентифікації і, сподіваємося, більше не прагнуть бути в складі Російської новітньої імперії.

Певним ризикам піддається соборність України через задекларований владою початок процесів децентралізації суспільно-політичного життя. У цьому контексті важливо, щоб процес передачі повноважень на місцях був поетапним і супроводжувався необхідними змінами в територіально-адміністративному устрої. Важливо не забувати про загрозу розростання сепаратизму, якщо очільники областей стануть незалежними від Києва.

Крім надання в перспективі органам місцевого самоврядування більшої фінансової самодостатності, яка дозволить самостійно визначати економічні пріоритети розвитку своїх громад, повинна зрости відповідальність місцевих можновладців. В іншому випадку ми ризикуємо отримати безвідповідальні і корумповані місцеві ради і виконкоми.

Проте можна говорити про прискорення формування української політичної нації з огляду на російську агресію. Своїми діями В.Путін знищив результати насадження в Україні протягом століть ідеї «Росія – третій Рим», через яку українців намагалася контролювати Російська православна церква і концепції «Русского мира», що втілювала претензії Росії на всю спадщину Київської Русі. Натомість українська нація об'єдналася перед військовою інвазією. І сама агресія Росії викликана розумінням її керівництва того, що поступово фізично відходить покоління із совковим світоглядом, і незабаром в Україні не залишиться адептів Російської імперії.

Вважаю, що результатом революційних перетворень, які ми переживаємо нині, стане остаточне формування української політичної нації. У територіальному вимірі в майбутньому Україна для досягнення соборності домагатиметься повернення тимчасово окупованих українських земель.